

контроль над даними громадян може призвести до тотального нагляду, що порушує основоположні права людини. Пошук компромісу між безпекою та приватністю є складним завданням для сучасного суспільства.

Отже, у цифрову епоху захист права на приватність стає однією з найбільш гострих проблем. В умовах технологічного прогресу необхідно розробляти нові законодавчі ініціативи та міжнародні стандарти, які б забезпечували захист приватності громадян, не порушуючи при цьому інші їхні права. Лише шляхом ефективної співпраці держав, приватного сектору та громадянського суспільства можна знайти баланс між технологіями та захистом основних прав людини.

Нікітін Марк Олександрович

Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Міносян А.С.

Державний біотехнологічний університет

УКРАЇНСЬКЕ ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО

Держава виникає як система управління суспільством і неможлива без нього. Історія формування державних інститутів демонструє, як суспільство, об'єднане цінностями та інтересами, формує запит на модель управління, а держава забезпечує стабільність і правопорядок, застосовуючи соціально-політичні й правові інструменти.

Антична Греція це важливий приклад ранньої демократії, де формувалися основи писаного права. Реформи Солона закріпили пріоритет закону над тлумаченням, а греко-перські війни сприяли зміцненню єдності серед грецьких полісів, що стало основою для політичного об'єднання і відображенням спільних інтересів.

Відома своєрідною суспільно-правовою структурою, Київська Русь поєднувала традиції самоврядування через Віче та князівські укази. У XI столітті «Руська правда» замінила кровну помсту на систему штрафів, що заклало фундамент правопорядку. Прийняття християнства сприяло інтеграції елементів візантійського права, посиливши зв'язки з іншими європейськими державами. Під час русько-печенізьких воєн князі розвивали оборонну систему та дипломатію, що посилило єдність народу в боротьбі за спільну безпеку.

Військо Запорозьке – напів самостійна держава у XVII-XVIII століттях, що поєднувала елементи військової демократії, козацькі звичаї та польсько-московські правові впливи. Гетьмани, обрані на раді, мали обмежену владу, адже ключові рішення ухвалювалися колективно. Через складну геополітичну ситуацію Гетьманат був змушений балансувати між Московією, Річчю Посполитою, Османською імперією та Кримським ханством, укладаючи військові союзи, що, на жаль, призвело до втрати автономії після Переяславської угоди з Москвою у 1654 році. Суспільство Гетьманату, підкріплене військовими традиціями, зберігало політичну культуру самоврядування й самооборони.

Конституція Пилипа Орлика це документ 1710 року, що обмежував владу гетьмана та закріплював права козаків і козацької громади. Її демократичні ідеї поділу влади, захисту прав і основ самоврядування надихнули подальші покоління українців у боротьбі за незалежність, ставши символом прагнення до державності.

Після входження до складу СРСР як УРСР Україна втратила політичну автономію, ставши повністю підконтрольною Москві. Однопартійна система, керована Комуністичною партією, не допускала політичної конкуренції, а громадянські права значно обмежувалися. Українське суспільство зазнало репресій, Голодомору 1932-33 років і примусової русифікації, що спричинило значні втрати населення та руйнування національної культури. Конституції 1937 і 1978 років, формально проголошуючи права громадян, на практиці не забезпечували їх. Лише після здобуття незалежності в 1991 році Україна відновила суверенітет, проголосивши права громадян і верховенство закону у новій Конституції 1996 року.

Із набуттям незалежності Україна поступово розвивала демократичні інститути та прагнула європейської інтеграції, що особливо активізувалося після Революції Гідності 2014

року. Анексія Криму та створення проросійських сепаратистських угруповань на Донбасі спричинили тривалий конфлікт із РФ, який продовжувався до початку повномасштабного вторгнення у 2022 році. Росія, використовуючи економічні та політичні важелі, намагалася утримати Україну у своїй сфері впливу, але зіткнулася із серйозним опором з боку українського суспільства. У 2022 році українське громадянське суспільство, волонтери та благодійники продемонстрували стійкість і єдність у захисті демократичних цінностей та незалежності країни, підтвердивши необхідність посиленої підтримки з боку західних держав для протидії російській агресії.

Оковитий Владислав Миколайович
Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.
Державний біотехнологічний університет

ПРАВА ЛЮДИНИ ТА ЇХ ЗАХИСТ: ІСТОРИЧНИЙ КОНТЕКСТ ТА СУЧАСНІСТЬ

Права людини є наріжним каменем кожного демократичного суспільства. Вони належать людині від народження, незалежно від її етнічної приналежності, статі, віку, віросповідання, політичних переконань та інших особистих характеристик. Ці права є не лише індивідуальним надбанням, але й основою для побудови відкритого, справедливого і гуманного суспільства. Захист прав людини підтримує демократичні процеси та зміцнює суспільні інститути.

В умовах глобалізації та інтенсивного технологічного розвитку права людини стають дедалі вразливішими. Глобальні процеси впливають на різні аспекти життя суспільства: трудову діяльність, політичну участь, соціальну рівність, захист особистих даних тощо. Одночасно, новітні виклики, такі як війни, соціальні та економічні нерівності, порушення конфіденційності, екологічні загрози та масові міграції, сприяють посиленню необхідності в захисті прав людини. Їх захист є необхідним для збереження безпечного та стабільного середовища для всіх людей. Світова спільнота та національні уряди повинні об'єднати зусилля, щоб створити умови, за яких кожна людина може реалізувати свої права та жити в мирі й безпеці.

Історичний розвиток прав людини пройшов довгий і складний шлях. Ідея про те, що кожна людина від природи наділена певними правами, які не можуть бути відняті, існувала ще в античних культурах, наприклад, у Стародавній Греції та Римі. Проте саме в епоху Просвітництва ці ідеї отримали новий розвиток. Філософи, як Джон Локк, Жан-Жак Руссо, Шарль Монтеск'є, висунули положення про невід'ємні права людини, що охоплюють свободу, рівність та недоторканість особистості. Локк, зокрема, вважав, що держава зобов'язана захищати права своїх громадян, інакше вона втрачає легітимність. Його ідеї були основою американської Декларації незалежності та французької Декларації прав людини і громадянина, що стали символами нових підходів до правової системи. Вершиною історичного розвитку концепції прав людини стало прийняття Загальної декларації прав людини ООН у 1948 році, яка стала основним міжнародним документом і визнала фундаментальні права для кожної людини незалежно від її національності та соціального статусу.

Сучасні реалії ставлять перед правами людини нові виклики, які виникають у зв'язку з глобальними подіями, технічним прогресом, війнами та екологічними кризами. Збройні конфлікти залишають серйозний слід на правах цивільного населення: порушуються основні права на життя, безпеку та здоров'я. Мільйони людей, що стають жертвами примусових переселень і насильства, часто не мають доступу до правосуддя та підтримки. Водночас проблема дискримінації залишається актуальною у світі, де багато людей стикаються з обмеженнями через гендерну, расову або іншу соціальну належність. Технологічний прогрес також створює нові ризики: порушення конфіденційності, незаконне використання особистих даних, зростання випадків кібернасильства. Крім того, екологічні катастрофи та зміни клімату